

tevredenheid, onze vergenoegdheid, maar hoe onze ziel op de omstandigheden reageert.

Wel staat ons leven — omdat we kleine en zwakke menschen zijn, klein van moed, en zwak van krachten — niet boven of buiten die uiterlijke omstandigheden.

Laten we ons daar maar niets van verbreeiden.

We zijn er met duizend banden aan verbonden, mee samengegroeid met velerlei fijne vezelen.

De bede voor ons dagelijks brood immers ook staat niet buiten ons geloofsleven.

Vergenoegdheid in den hoogsten zin des woords wordt in den strijd des levens geleerd, niet op den vluchtnevel van het isolement.

Vergenoegd komt van genoeg.

Het is de zielgesteldheid van iemand, die tevreden is, omdat hij genoeg heeft. Niet omdat hij het zelf alzo vindt of bevindt. Maar omdat God zegt: gij hebt genoeg. En omdat hij het nu door geloof God nazegt: ja, ik heb genoeg.

Maar wanneer hebben we genoeg?

Stel u voor een arm, maar eerlijk gezin. Vele kinderen, weinig inkomsten. Is een heele kunst voor de moeder, de boterhammen te verdeelen. Maar ze kent de magen wel zoo wat. Zij geeft ieder zijn bescheiden deel. Sommige van de kinderen hadden graag meer gelust. Doch — 't was er niet. Maar ze hebben toch genoeg gehad. En met de blijmoedigheid van een gezond kind schikken ze er zich in. Moeder zegt: 't is genoeg.

Paulus had het hier over liefdegaven, die hem uit Philippi gezonden waren voor zijn nooddrift. Hij is daar dankbaar voor. Hij klaagt niet. Hij roemt in Christus. Die hem geleerd heeft vergenoegd te zijn in heiligen hij is.

't Zag er destijds zeker nog al tamelijk goed uit in Paulus' leven, toen hij dat schreef?

Laten we eens zien.

Hij is een oud man geworden, die het leven kent. Hij verkeert niet meer in de enthousiaste stemming der opbruisende jeugd, die zegt: ik kan alles. Hij draagt een doorn in het vleesch, een scherpe doorn. Een engel des Satans slaat hem met vuisten. Hij heeft een moeilijk leven achter zich, eerst jaren van zware studie, daarna van zwaarderen arbeid in het Evangelie. Hij is — zonder jubileum — al vijf en twintig jaar apostel geweest. Overal heeft hij het Woord Gods gepredikt, en op vele en verre reizen het Evangelie uitgedragen onder allerlei volken. Wat heeft hij veel doorleefd!

In smarten, nooden en angsten.

In honger, dorst, naaktheid, gevaren, schipbreuk. Hij is gesternd, gezeeld, geslagen, in kerkers, in banden en boeien geweest.

En onder dit alles door heeft één brandend verlangen zijn ziel vervuld: het Evangelie des Koninkrijks te mogen verkondigen.

Dat was de lust, de glorie van zijn leven.

Misschien zegt iemand: ik kan mij indenken, dat zoo'n man, met die groote hartstocht in zijn ziel voor de geestelijke dingen, al zijn uitwendige ellende vergat en in zijn ambtelijk werk tevreden was. Maar vergeet niet: Paulus was, toen hij dit woord neerschreef, een gevangen man. Al bijna vijf jaar. Eerst in Caesarea, nu in Rome. Hij zit wel niet in een kerkerhol, maar in een gehuurde woning. Doch de huur moet op tijd betaald, de huur van zijn eigen gevangenis! Hij zit vastgeketend aan een Romeinschen soldaat. Hij kan nergens heen. Geen arbeid buitenshuis verrichten. Een gezant Gods in een keten. Zijn ziel brandt van ijver — en zijn Heere laat hem in banden, doet, alsof Hij hem niet van noode heeft. Het uitverkoren vat staat opgeborgen. En Paulus moet leven van wat de broeders hem uit liefde zenden.

En die man schrijft daar de woorden neer: ik heb geleerd vergenoegd te zijn in heiligen ik ben. Met vaste hand, met rust in zijn gemoed, met dankbaarheid in zijn oude oogen. In een heldere stemming. Machteloos, maar niet krachteloos of moedeloos.

Arm en toch rijk. Gebonden en toch vrij. Dit is wel een heel sterk geloof geweest!

„Paulus, gij zijt een held! Gij zijt uit heel ander hout gesneden als wij. We bewonderen u. Ge verdient een kroon, om uw sterk geloof en om uw groote lijdzaamheid, uw machtig geduld, en uw tevredenheid, bij zoo'n droef bestaan.”

Neen, als Paulus dien lof had kunnen hooren, hij zou haar afwijzen en zeggen: ik heb niet in Paulus geroemd, maar in Christus. Ik heb bij Hem geleerd vergenoegd te zijn. Aan Zijn voeten. Aan Zijn hart. In Zijn school. Ik was maar een slechte leerling.

Mijn vorderingen waren telkens onvoldoende.

De les was moeilijk.

Mijn geduld klein.

Vaak heb ik mijn Leermeester tegengesproken.

Ik heb heel wat moeten bidden om toch niet moedeloos te worden.

Maar ik heb toch geleerd, eindelijk, vergenoegd te zijn in hetgeen ik ben.

Door diezelfde liefde van dienzelfden Christus kunt ook gij leeren vergenoegd te zijn.

In die leerschool is voor u nog plaats.

Geloof het maar: „Zijne genade is u genoeg”.

Zijn kracht wordt in zwakheid volbracht.

F. C. M.

KERKELUK LEVEN

De werkwijze onzer Synodes.

VI.

Het kan wellicht dienstig zijn, door een model te verduidelijken, hoe wij, met het oog op de „efficiency” onzer Synodes, de rapporten zouden wenschen.

Wij nemen maar weer het rapport over de radiokerkdienstuitzending ten voorbeeld, juist omdat over dit rapport, op de Generale Synode van Groningen uitgebracht, zoo veel goeds kan worden gezegd.

Wij bedoelen er dus niet mee te zeggen: zoo ongeveer had het rapport er moeten uitzien.

Want de rapporterende commissie heeft zich bij de bestaande gewoonte aangesloten en dat mag haar allermint kwalijk worden genomen. Zelfs heeft zij die gewoonte aangemerkt een verdienstelijke beknoptheid betracht.

Maar wij willen aantonen, dat, als met die gewoonte gebroken werd, het nog veel korter zou kunnen.

Het inleidende deel, dat klein gedrukt ongeveer een bladzijde beslaat, laten wij hier weg.

Wij bepalen ons tot den considerans en de conclusies. Zij luiden:

„De generale synode van de gereformeerde kerken, erkennende, dat de uitzending van kerkdiensten per radiotelefonie voor een zeer groot aantal leden der kerk (zieken, invaliden, ouden van dagen, verstrooiden en anderen), die korter of langer tijd van den dienst des Woords verstoken zijn, van groote waarde is en tot rijken zegen kan zijn;

dat door dit middel bovendien het Woord Gods gebracht wordt onder het bereik van velen, die ervan vervreemd zijn;

dat de betekenis en de invloed van de radio-telefonie door de toepassing van telkens weer nieuwe uitvindingen en door de voortdurende uitbreiding gaandeweg toenemen;

van oordeel, dat het misbruik, hetwelk ook van deze uitvinding kan worden gemaakt en waartegen ernstig moet worden gewaarschuwd, niet mag weerhouden van het rechte gebruik van dit middel om het ten dienste van Gods kerk en koninkrijk en tot verheerlijking van Zijn Naam aan te wenden;

dankbaar waardeerende, hetgeen het comité voor radio-uitzending van gereformeerde kerkdiensten, daartoe aangewezen door een kring van afgevaardigden van onderscheidene gereformeerde kerken te dezer zake nu reeds bijna twee jaren heeft verricht en heeft mogen bereiken;

overwegende, dat het hier geldt een door zeer vele kerken erkend belang van de gereformeerde kerken in het algemeen, en dat het wenschelijk is, dat deze de regeling van de kerkdienstuitzending ter hand nemen;

besluit:

a. tenminste drie deputaten te benoemen voor de uitzending per radio van kerkdiensten van gereformeerde kerken in Nederland en hun op te dragen:

1. er naar te staan, dat een zoo groot mogelijk aantal Zondagen een zender voor het uitzenden van kerkdiensten van gereformeerde kerken worde beschikbaar gesteld, en

2. de uitzending van onderscheidene gereformeerde kerken in ons vaderland, voorzover zij daarvoor gevoeglijk in aanmerking komen en zij daartoe bereid zijn, te regelen; en

b. al de kerken uit te noodigen tot dekking van de onkosten voorzover die niet bestreden kunnen worden door de uitzendende kerken zelf, deze zaak te steunen door een collecte of jaarlijksche bijdrage, en deze zaak in den gebede te gedenken.”

In de plaats hiervan nu zouden wij, met weglating van heel het inleidende deel van het rapport, willen stellen het volgende concept:

„Uw Commissie stelt aan Uw vergadering voor:

De Generale Synode besluit:

a. drie deputaten te benoemen, die tot taak hebben, de uitzending per radio van een zoo groot mogelijk getal van kerkdiensten van Gereformeerde Kerken in Nederland te bedingen en te regelen;

b. voor deze deputaten een instructie vast te stellen;

c. de kerken op te wekken deze zaak in den gebede te gedenken, in overleg met deputaten een of meer kerkdiensten voor eigen rekening uit te zenden of daarvoor jaarlijks een kollekte te houden of bijdrage te geven.

En wel om de volgende redenen:

a. het geldt hier een belang van onze kerken in het algemeen, zoowel ten behoeve van de leden der kerk die wettig verhindert zijn den dienst des Woords bij te wonen als van den evangelisatie-arbeid;

b. de regeling der kerkdiensten kan alleen doeltreffend geschieden door deputaten der Generale Synode.”

Men kan zich met eigen oogen thans vergewissen van het verschil in lengte tusschen beide inkleedingen.

Wat in ons concept van een instructie wordt gewag gemaakt, heeft zijn oorzaak daarin, dat zulk een instructie door de Generale Synode werkelijk werd vastgesteld.

Alles wat op den inhoud van deze instructie betrekking had, kon daarom in het „besluit” achterwege blijven.

De groote veranderingen bestaan echter in de weglating van het inleidende deel van het rapport en, in de vooropstelling van het „besluit” in plaats van den „considerans”.

Die considerans, men bladere de Acta maar eens door, is in den regel een bijzonder ingewikkeld ding.

Hij de samenstelling daarvan hoopt men uitdrukkingen op elkaar als „overwegende”, „in aanmerking nemende”, „gezien”, „van oordeel”, „erkennende”, „waardeerende”, „overtuigd” en nog andere.

Deze geven aan zoo'n considerans iets vermoedens en bevorderen de duidelijkheid niet.

Vervangt men zulk een considerans door een opgave van redenen, die dan het geschiktst achteraan kan komen, dan ontkomt men aan den deelwoorden-jammer.

Het geheel wordt eenvoudiger.

En dus ook overzichtelijker en begrijpelijker.

Met een tweetal redenen kon in dit geval worden volstaan.

Immers moest het besluit hierdoor gerechtvaardigd worden, dat men hier met een kerkelijke aangelegenheid te doen heeft en dan wel met zulk eene, die alle kerken aangaat en dat deze zaak de benoeming van „generale deputaten” mischt.

Meer redenen zijn er niet nodig.

En het mag nooit in de bedoeling liggen om zoo veel mogelijk argumenten bij te brengen, maar zich tot de noodige te bepalen.

Overdaad verzwakt en schaadt.

Ook het element van dankbaarheid namen wij er uit weg.

Hiervoor meenen we goeden grond te hebben.

Onze synode is een buitengewoon dankbaar lichaam.

Gewoonlijk wordt driemaal voor dezelfde zaak dank betuigd, eerst in het officiële besluit (of in den considerans), dan bij monds van den praeses als een zaak afgehandeld is en in het sluitingswoord van den praeses voor den derden keer.

Nu zouden wij ons op het standpunt kunnen plaatsen, dat alle dank zelfs overbodig is, omdat de synodeleden, die eenige werkzaamheid verrichten, niet meer deden dan hun plicht.

Zoo rigoristisch zijn we echter niet.

Een woord van dank achten we niet misplaatst.

Maar dat behoeft niet driemaal te worden gesproken. Tweemaal is dunkt ons welletjes.

Daarom kan het uit het besluit het best vervallen.

Hierna meenen wij te hebben aangetoond, hoe op een toch reeds kort rapport nog een belangrijke korting kan worden verkregen.

Men behoeft niet te vragen, hoeveel er op die manier gespaard wordt op een lang rapport!

Dat wij op het inrichten der rapporten naar dit of soortgelijk concept aandringen, geschiedt natuurlijk allereerst om tijd voor het samenstellen van een rapport uit te winnen.

Vervolgens om te bezuinigen op de voorlezing der rapporten.

Voorts om de Acta een hoognoodige vermageringskuur te doen ondergaan en het raadplegen ervan te vergemakkelijken.

Toch hebben wij daarmee nog een doel op het oog.

Dat raakt ook rechtstreeks de werkwijze der Synodes. Het komt ons n.l. zeer wenschelijk voor, dat de Synodeleden een rapport, dat door een commissie wordt uitgebracht, en in elk geval de conclusies en de redenen, welke daartoe hebben geleid, bij de behandeling schriftelijk voor zich hebben.

De tegenwoordige werkwijze wordt gedrukt door het ongerief, dat men het rapport met de conclusies door het hooren voorlezen in zich moet opnemen en oogenblikkelijk verwerken, want onmiddellijk daarop wordt de discussie er over geopend.

Nu blijkt het bij de discussie meermalen, dat men het rapport niet goed heeft begrepen.

Dit kan waarlijk niet verwonderen.

Vooral bij een zaak van groot belang, waarbij het op ieder woord schier aankomt, vergt het geen geringe inspanning alles te onthouden en de gevolgen van het vluchtig begrepen te overwegen.

Voorzichtige naturen beperken zich in eerster instantie dan ook tot het stellen van vragen. Zij informeerden of zij wel juist gehoord hebben. Zij wenschen nader te worden ingelicht omtrent de bedoeling van dit of dat.

Die informaties worden dan door den rapporteur gaarne verstrekt.

Zoодоende komt men pas goed achter den zin van het rapport en kan de eigenlijke discussie aanvangen. Maar dat alles kost tijd.

Veel tijd zelfs.

Op de Synode van Utrecht in 1923 kwam het voor, dat eerst over een voorgelezen rapport werd gediscussieerd.

Toen werd de wenschelijkheid uitgesproken het gedrukt voor zich te zien, opdat men zich van deze gewichtige kwestie voldoende rekenschap kon geven.

Eenmaal gedrukt, begon natuurlijk de discussie opnieuw.

En het einde was, dat het ter kennis van de kerken

zou w
kunne
Al h
zulk
belan
dosis
Deze
de Sy
Zoo
zou d
dat er
van ti
lid m
gestel
Zoo
cyclot
voor
Ook
maar
kortev
En
Om
Onv
op te
Men
te bes
verzan
Onze
tijd m
te doe
Vroc
omnog
Maar
den g
Alle
Bod
meer n
— Di
De
Synod
Gere
Het
ohisat
Het
In l
het le
willen
men v
samen
lijk pla
niet in
opgest
Het
om ee
port, o
n.l. Dr
R.Jzn.
Memor
bijlage
dentie
De
porten
Maar
opscho
Geijl
— Pr
Het
zeker
Prof. I
Men
den st
Och,
Men
Wij
begroe
Het
is, trac
Ook
Prof. I
Dat
Daar
Kuyper
omdat
Kuyper
Bouw
maar l
taan, c
Maar
fel uit
adres
En d
Voor
diging
Ze
waarhe
pen ve
peil te
Dit

LITERATUUR EN KUNST

„Mooi Volk“, deur Jan Bos.

Humoristische beschrijving van menschen en toestanden is altijd in onze letterkunde inheems geweest. Zoowel het humoristische als het beschrijvende paste geheel bij den volksaard en daarom heeft iedere periode der literatuurgeschiedenis zijn, soms heel karakteristieke, voorbeelden voor de vereniging van die beide.

Met name sinds het midden der vorige eeuw waren die humoristische beschrijvingen veelvuldig. Het „humoristische realisme“ was toen zelfs een literaire richting en het behoorde bij het letterkundige boek veel, heel veel beschrijving te geven en de dingen van den humoristischen kant te bezien. En al bracht de beweging van Tachtig ook ten dezen verandering, de humoristische beschrijving bleef toch een bestaande literaire vorm. De storm van Tachtig had de kroon uit den boom gerukt; bij de pessimistische en individualistische tendensen, die gingen overheerschen kon er zelfs geen sprake meer zijn van een humoristisch-beschrijvende richting, maar het soort bleef, vertegenwoordigd door een enkeling, hier en daar, doch altijd aanwezig en op sommige momenten zelfs even hoog opschietend.

In den regel behoorde bij de humoristische beschrijving het dialect. Althans was dat 't geval als een bepaalde streek of een plattelandsdorp de plaats van handeling was. Het dialect hoorde daar bij de verhoudingen, kleurde de menschen en hun bewegingen met de eigen, onmisbare kleur en was een der hoofdelementen van het humoristische.

Ook die karaktertrek is gebleven. Waar de humoristische beschrijving in de moderne literatuur optreedt vinden we nog vaak het dialect. Zelfs komt het, bij de wassende belangstelling voor folklore, weer meer en meer in eere. En niet alleen als bestanddeel van romans en schetsen komt het voor, maar ook als de vorm, waarin een heel boek is gesteld.

Men weet het, dat ten opzichte van zulke geheel dialectische boeken de moderne beschouwing de vraag stelt naar literaire waardij. In het dialectische, zal het tot zijn recht komen, zit altijd een element van opzettelijkheid, een verstandelijke factor. En daardoor kan het emotioneeler, dat voorwaarde is voor kunst, in 't gedrang komen. Vooral is er die mogelijkheid, waar het in 't boek uitsluitend gaat om typeering van personen en toestanden; daar zal de Schrijver naar zulke situaties zoeken, waar het dialect op z'n eigenaardigst uitkomt en dat leidt, kan althans gemakkelijk leiden, tot zekere opzettelijkheid van samenstelling. In zoo'n geval loopt inderdaad de literaire betekenis gevaar.

Aan den anderen kant dient ook weer bedacht, dat in een dergelijk boek het dialectische deel is van de stof en dat dus een accentueeren van het dialect onder bepaalde omstandigheden in die stofbewerking het gewenschte relief brengt. Men kan dus, naar mijn meening, niet in 't algemeen zeggen, dat het geheel-dialectische boek van minder literair gehalte is: ook ten dezen geldt de eisch, dat men ieder geval afzonderlijk beziet.

Een proeve van dat geheel-dialectische is onlangs bij de Uitgeversmaatschappij „Holland“ van de pers gekomen: „Mooi Volk“¹⁾ van een schrijver, die zich Jan Bos noemt.

Het is geheel een boek van het boven aangegeven type: humoristische beschrijving van menschen en toestanden uit een bepaalde streek, in casu 't Hoogeland, ergens in Groningen. 't Gaat hier dus met name om de typeering van het Hoogelandsche leven en den Hoogelandschen geest en de Schrijver, een „rentenier“ zoekt die te bereiken door in afzonderlijke schetsen telkens een dorpsfiguur te laten optreden. Als vanzelf komt hij er dan toe de meest-eigenaardige uit te kiezen en, omdat hij typen maar geen bepaalde, levende personen uitteekent, worden op zijn modellen al de eigenschappen van het soort vereenigd en krijgen we dus steeds een ietwat gechargeerde voorstelling. Maar, zie ik het goed, dan is het ook niet de bedoeling een literair werk te geven, doch een proeve van die bepaalde humoristisch-beschrijvende lectuur, die meer op den volkszin dan op de literaire smaak zich richt. En alszoodanig is het boek wel geslaagd.

We vinden hier dus samengebracht allerlei vertelsels van de menschen uit 't Hoogeland. En dan dragen ze ieder voor zich het hunne bij tot den geest van het dorpsleven, die ergens aldus wordt gekarakteriseerd: „k Loof dat op dörpen gain gehaimen binnen. Ie wonen zuver op straat. Kinnen gain vinger ien asch steken, of elkenain wait 't. Krekt of kraaien 't aan 'nander verklappen“.

Vatten we, wat toch ook de bedoeling is, den inhoud der verschillende vertelsels samen, dan zien we onderscheidene merkwaardige typen optreden. Zoo Trientje Stiekeldroad, „'n manskere! van 'n wief, — laank en moager: vel en bonk ex zeenen. Ze har oogen as fietslanteerns, en hoar,

zoo worden gebracht, opdat die er zich over zouden kunnen uitspreken.

Al heeft de behandeling van een rapport nu niet altijd zulk een langdurig verloop, indien het een zaak van belang betreft, moet men toch altijd op een goede dosis onelachtigheid rekenen.

Deze onelachtigheid kon worden vermeden, indien de Synode er een multiplicatiebureau op na hield.

Zoodra een commissie met een rapport geraad is, zou dit bij het bureau moeten worden gedeponceerd, dat er zorg voor draagt, dat de stukken in een minimum van tijd worden vermenigvuldigd, zoodat elk synodelid met bekwaamen spoed een exemplaar van het voorgestelde ontvangt.

Zoo'n bureau zou zich waarschijnlijk het best een cyclostyle kunnen aanschaffen, doch dit is een uitgave voor één maal en zulk een machine kan jaren mee. Ook zou het bureau zelf kosten met zich brengen, maar die worden er lang en breed uitgehaald door den korteren duur der Synode.

En de behandeling der zaken kon degelijker zijn.

Onnodige vragen zouden blijven.

Onvoorwaardelijk spreken, wat bijna altijd neer komt op te lang spreken, behoeft niet voor te komen.

Men zou eenigen tijd hebben om het voorgestelde te bestudeeren en argumenten voor de discussie te verzamelen.

Onze kerken, die technisch zoo geheel met haar tijd mee gaan, behoorden dit ook op haar Synodes te doen.

Vroeger was een werkwijze, gelijk wij die bepleiten, onmogelijk, omdat toen de hulpmiddelen ontbraken.

Maar nu ze er zijn, mogen ze niet ongebruikt worden gelaten.

Alle rapporten zouden het bureau moeten passeeren.

Doch men gevoelt, dat dit alleen mogelijk is, wanneer men zich in deze op versoebing toelegt.

De eerstelingen.

De eerstelingen van de rapporten voor de komende Synode zijn binnengebracht.

Gereed kwamen een tweetal rapporten.

Het eerste is dat inzake het Leerboek voor de Catechisten.

Het tweede dat inzake het Vrouwenkiesrecht.

In het eerste wordt nog maar alleen aangeboden het leerboek voor de oudere catechisanten. Deputaten willen eerst het oordeel der Synode daarover vernemen voor zij ook het gevraagde kleinere leerboek samenstellen. Zij zijn in zoover op hun oorspronkelijk plan teruggekomen, dat zij ook dit grootere leerboek niet in thetischen, maar in vragenden vorm hebben opgesteld.

Het rapport inzake het Vrouwenkiesrecht is wederom een dubbel rapport geworden. Het eigenlijke rapport, ondertekend door de meerderheid der Deputaten, n.l. Dr. H. Bouwman, Dr. S. Greijdanus, Mr. R. van Maare B.Jzn. en Dr. F. C. Meijster, wordt gevolgd door een Memorie van Dr. C. Lindeboom. Aan het slot komen de bijlagen, welke betrekking hebben op de correspondentie met de Buitenlandsche Kerken.

De oriëntering in en de bespreking van deze rapporten moeten wij nog even uistellen.

Maar nu reeds willen we, hoezeer we ons oordeel opschorten, ze toch met vreugde binnenhalen.

Gelijk het jegens eerstelingen betaamt.

Probleemverschuiwing.

Het is mij niet verdrietig en het kan voor anderen zeker zijn ook tegen een andere opmerking van Prof. Bouwman aan mijn adres op te komen.¹⁾

Men denke niet: die twee hebben het toch wel aan den stok.

Och, dat loopt zoo'n vaart niet.

Men kan zich van tevoren al geruststellen.

Wij zullen er elkander niet minder vriendelijk om begroeten.

Het hindert waarlijk niet, wanneer men, wat scheef is, tracht recht te zetten.

Ook op een ander punt wijken de baweringen van Prof. Bouwman van de loodlijn af.

Dat punt is het admissie-examen.

Daarover had Prof. Bouwman een geschil met Prof. Kuyper, waarin wij ons niet mengden. Ik herhaal dit, omdat Prof. Bouwman het tegendeel beweert. Prof. Kuyper had een uitdrukking gebruikt, die door Prof. Bouwman werd misverstaan. Ik merkte dit aanstonds, maar bemoeide mij niet mee. Prof. Kuyper is niet de man, die een advocaat noodig heeft.

Maar behalve dat Prof. Bouwman zich daarover vrij fel uitliet, richtte hij nog een beschuldiging aan het adres der Vrije Universiteit.

En die laatste poogde ik wel te ontzenuwen.

Voor de duidelijkheid herplaatsen wij de beschuldiging.

Ze is deze: „het is toch een onwedersprekelijke waarheid, dat in de laatste 10 à 15 jaren te Kampen veel trouwer getracht werd om het examen op peil te houden dan in Amsterdam. Wij zouden op voor-

beelden kunnen wijzen. En het is ook niet tegen te spreken, dat de jongelui die admissie-examen willen doen, zeggen: Ik ga liever naar de Vrije Universiteit, omdat het examen daar veel gemakkelijker is. Wij geven de kandidaten voor dat examen geen ongelijk.“

Wij hielden daar tegenover staande en brachten daarvoor argumenten bij, „dat de waarborgen voor het op peil houden van het admissie-examen zeker niet geringer zijn te Amsterdam dan te Kampen.“

Wat doet nu Prof. Bouwman, die inmiddels tegenover Prof. Kuyper bekend had, dat hij diens artikel niet heelemaal juist had gelezen?

Hij verschuift de kwestie.

Zijn beschuldiging betrof, gelijk men zelf lezen kan, den tegenwoordigen tijd. Tegenwoordig wordt volgens hem te Kampen beter getracht het admissie-examen op peil te houden dan te Amsterdam. Tegenwoordig zeggen de studenten: Ik ga liever naar Amsterdam, enz.

Maar hij doet thans of hij het over den verleden tijd had.

Met het leukste gezicht schrijft hij: „Maar het punt in kwestie was... of er wel eens niet al te veel toegankelijkheid is gebruikt. Prof. Kuyper erkent dat dit wel eens is geschied. Doch Prof. Hepp weet daarvan niets.“

Maar met uw welnemen, hooggewaardeerde Collega, doch dat was de kwestie niet. Zie boven.

Het ging niet over het verleden, maar over het heden.

Als ik over het verleden moet gaan spreken, dan geloof ook ik, dat daarin soms van te veel toegankelijkheid sprake was.

Maar... toen waren de omstandigheden geheel anders, dan die ik in mijn argumenten memoreerde.

Toen bestond de Literarische Fakulteit slechts uit één hoogleraar en moesten Theologische Hoogleraren zelfs de Juridische bij het admissie-examen assisteren.

Toen waren er tal van vakatures in de kerken en werd van alle kanten aan de Vrije Universiteit gevraagd: Geef ons predikanten.

Er was zelfs een tijd, toen de theologen twee jaar over de propaedeuse deden en met een propaedeuse van twee jaar kunnen de eischen van het admissie-examen gevoeglijk wat lager worden gesteld.

Als we dus de dagen van olën nog eens laten herleven, zou het dwaasheid zijn te ontkennen, dat er wel eens al te veel toegankelijkheid is gebruikt.

Doch daarover ging het niet.

Het gaat hierover of in den laatsten tijd in Kampen zooveel hooger eischen gesteld worden dan in Amsterdam en of het admissie-examen aan de Vrije Universiteit gemakkelijker is. En zonder nu ons tot door-nige vergelijking te laten verlokken, toonden wij aan, dat alle waarborgen aanwezig zijn voor het op peil staan van het admissie-examen te Amsterdam.

Prof. Bouwman bezit de vaardigheid om met jeugdig vuur een hindernis-kwestie te nemen en er sierlijk over heen te springen.

Hij gunne mij de vrijmoedigheid om in een bepaald geval hem bij de jas te grijpen en er hem aan te herinneren: maar Collega, bedenk toch, dat we thans niet aan het edele paard-rijden doen.

Meent iemand, dat het admissie-examen zelf uit den aard der zaak medebrengt, dat het moeilijk ten volle op peil kan worden gehouden, zoo is daarop het meest afdoende antwoord: laten we het dan wederzijdsch radikaal afschaffen.

De guerilla van de N. R. C.

Nu opnieuw een „stem“ vraagt om te mogen protesten tegen de wijze, waarop de Kerknieuwsrubriek in de Nieuwe Rot. Courant mij voortdurend bestrijdt, wil ik er maar eens publiek op antwoorden.

Ik waardeer de goede bedoeling van die „stemmen“, maar ben van meening, dat ons blad daarvoor niet als louspeaker moet dienen.

De guerilla van de N. R. C. — de term is van een onzer inzenders — bewijst, dat de Kerknieuwsrubriek van dat blad de ridderlijkheid heeft afgelegd.

Vreest men, dat daardoor verkeerde indrukken bij Gereformeerden worden gewekt, zoo is mijn antwoord: zulke Gereformeerden verdienen bedrogen te worden. Waarom laten zij zich aan die rubriek in dat liberale blad iets gelegen liggen?

Vreest men, dat daardoor verkeerde indrukken bij niet-Gereformeerden worden gewekt, welnu, dan kan ik, als zij bij de een of andere gelegenheid met mij in aanraking komen, allicht meevallen.

Heusch, die bedekte aanvallen zijn niet eens verontwaardiging waard.

Men leze ze, — gelijk ik — met begrijpenden glimlach.

HEPP.

¹⁾ Dit artikel was voor het vorige nummer gereed gemaakt.

¹⁾ Uitg. Mij. Holland, Amsterdam.